

הלבושין – מסגרת השולחן, שבכך העץ מצופה לגמרי, או אפילו
 בשלל חיפה את הלבושין, ואמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש, לא
 שניא – אין זה משנה אם ציפוה בציפוי עומד, ולא שניא אם ציפוה
 בציפוי שאינו עומד, לא שניא אם חיפה את הלבושין, ולא שניא
 לא חיפה את הלבושין, בכל האופנים העץ בטל לציפוי, ואם כן לא
 ניתן להעמיד את המשנה בכלים רק בציפוי עומד.

מדוע לא ניתן לפרש שהשולחן לא בטל לציפוי משום שעצו חשוב:
 וכי תימא שהעצי שיפים שמהם עשו את השולחן חשיבי – הינם
 מין עץ חשוב ולפיכך לא בטלי לציפוי, והמשנה בכלים שנתנה
 בשאר מיני עצים שמהם שאינם חשובים ציפויים מבטלים, הניחא –
 תירוצו זה יהיה מובן לשיטת ריש לקיש, דאמר לא שנו במשנה
 בכלים שהעץ בטל לציפוי אלא בכלי אכסלגום – מיין עץ הנאים
 ממדינת הים, שעיצם אינו יקר ולפיכך הוא בטל לציפוי, אבל בלי
 מסמם – כלים העשויים מעץ מסמם, שדמיו יקרים, חשיבי – חשובים
 הם ולפיכך לא בטלי, שפיר – מובן היטב תירוצו זה, שאף עצי שיטים
 יקרים הם ולפיכך אינם בטלים לציפוי זהב, אלא לרבי יוחנן דאמר
 שבלי מסמם נמי בטלי, מאי איבא למירא – כיצד יבאר את הגמרא
 שאמרה שהשולחן אינו מקבל טומאה רק משום שמוגבה ברגלים,
 הלא כפי שעץ מסמם בטל לציפוי אף עצי שיטים יתבטלו לציפוי
 זהב, והשולחן יקבל טומאה מחמת ציפוי.

מתרצת הגמרא: שאני – שונה השולחן משאר כלי עץ שבטלים
 לציפויים, משום דר' הניא קרייה – הקדוש ברוך הוא קראו במקרא
 עץ, שניאמר (יחזקאל מא כב) 'המוזבח' (דהיינו השולחן) עץ, שלש אמות
 גבוהה, ארבו שתים אמות, ומקצעות לו – שהיה רבוע, וארבו
 – וגו' וקירויתו – מסגרתו) עץ, וידבר אלי (המלאך) זה השולחן
 אשר לפני ה', ואם כן מצינו בכתוב שעיקר מעשהו של שולחן זה
 העץ, על אף שהיה מצופה.

הגמרא מבררת מדוע הכתוב שינה בלשונו מתחילתו לסופו. מקשה
 הגמרא: מדוע פתח הכתוב במוזבח המוזבח עץ, וכיים בשולחן זה
 השולחן אשר לפני ה', הלא היה לו לומר אותו לשון בתחילה ובסוף.
 מיישבת הגמרא: רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו – דרשו
 שניהם את המקרא, בזמן שבית המקדש קיים מוזבח מכפר על אדם
 על ידי הקרבנות, ועבשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו של אדם
 מכפר עליו על ידי שנותן פרוסה לאורחים, ומשום כך קראו הכתוב
 לשולחן מזבח, לומר שכשאין הבית קיים הוא מכפר כמזבח.

שנינו במשנה: 'ארבע סניפין של זהב היו שם [וכו'] ועשרים
 ושמונה קנים'. הגמרא מבררת את המקור לעשיית סניפין וקנים.
 מבררת הגמרא: מנא הני מילי – מהיכן למדנו שיש לעשות לשולחן
 סניפין וקנים. משיבה הגמרא: אמר רב קטינא, אמר קרא – נאמר
 בפסוק בציפוי עשיית השולחן (שמות כה כט) 'ועשית קצרותיו ובפותיו
 וקצרותיו ומנקיותיו אשר יסך בהן' וגו'. ופירושו הפרטים שבפסוק,
 'קצרותיו' אלו פוסים – תבניות שלשים ואופים בהן את לחם הפנים,
 'בפותיו' אלו בויכין – כלי שרת ששמן 'בויכים' ובהם נותנים את
 הלבונה, ככתוב בפסוק (ויקרא כ ז) 'ונתת על המערכת לבנה זכה',
 'קצרותיו' אלו סניפין הסומכים את הלחם משני צידיו שלא ישברו
 דופנותיו, וקצות הקנים עומדים על פיצוליהם, ומנקיותיו' אלו קנים
 שעליהם עומד הלחם, ומפרידות בין לחם לחם שיכנס שם אויר,
 ואף המלים 'אשר יסך בהן' חוזרות על הקנים שסומכים בהן את

הלחם מעליו, להפריד בין החלות.

הגמרא מקשה שממשנתנו משמע שאין מקור בתורה לנתינת הקנים:
 מוזבחי – [מקשה] רבא, שנינו במשנתנו (לעיל צז), לא סידור הקנים
 בין החלות בשעת נתינתן על השולחן ולא נמילתן בעת הסרת
 החלות דוחות את השפתי, ולפיכך מסירים את הקנים קודם שבת
 וחוזרים ונותנים אותם במוצאי שבת, ונא קלקא דעתך – ואם תעלה
 בדעתך שחובת נתינת הקנים בין לחם לחם מדאורייתא, אמאי
 – [מדוע] אין סידור ונטילתן דוחות את השפתי, והלא נצטוינו על
 סידור לחם הפנים בשבת, ואף הנחת הקנים בכלל.

רבא חוזר ודוחה את קושייתו: הדר אמר רבא – חזר רבא ואמר, לאו
 מילתא הוא דאמרי – לא נכונים הדברים שאמרת, שלעולם סידור
 הקנים מדאורייתא ואף על פי כן אינם דוחים שבת, דתנן (לעיל צז).
 כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לה לעשותה מערב
 שבת אינו דוחה את השפתי, ולכן הני נמי – גם סידור הקנים
 ונטילתם אפשר ולא דחי שבת עלייהו – שמא אין השבת נדחית
 מחמתם אף שדן סידורם מדאורייתא, שכן מצינו מאי – מה טעם
 ציותה התורה לתת קנים, על מנת שלא ליעפש לחם – שלא יתעפש
 הלחם בעמדו בצפיפות, כפי האי שיעורא לא מיפיש – בשיעור
 הזמן הקצר שמעת נטילת הקנים בערב שבת עד טילוק הלחם בשבת
 ומעת סידור הלחם בשבת עד מוצאי שבת, לא יתעפש.

הגמרא מביאה ראיה מברייתא שרק במוצאי שבת סידרו הקנים תחת
 הלחם החדש: בדתניא, ביצד היה מעשה נטילת הקנים וסידורם,
 הכהן היה נכנס מערב שבת ושמן לקנים מבין החלות ומניחן על
 הרצפה לכיוון ארבו של שולחן, ובמוצאי שבת חזר ונכנס לסדרם
 בין חלות הלחם החדש, וכך היה עושה. מנבחה את ראשה של החלה
 שעל גבי התחונה ומכניס קנה תחתיה – ומכניס שלשה קנים בינה
 לבין החלה התחתונה, וחוזר ומנבחה את ראשה של החלה
 השלישית ומכניס קנה – [שלשה קנים] תחתיה, וכן בשאר החלות.
 הברייתא כותבת כמה קנים נתנו תחת החלות, ותחת איזה חלות,
 ארבעה החלות האמצעיות שבין ששת חלות המערכה צריכות כל
 אחת שלשה שלשה קנים תחתיה, אבל העליונה אינה צריכה אלא
 שנים לפי שאין עליה משאוי שיכבידה על הקנים, והתחתונה
 אינה צריכה קנים תחתיה כל עיקר, לפי שמונחת על סתרו של
 שולחן שקריר הוא ואין חשש שתתעפש, ולפיכך אינה טעונה קנים.

הגמרא מביאה משנה בענין גודל האמות שהיו במקדש: תנן התם –
 שנינו שם במשנה (כלים פ"ז מ"ט) על מדת האמה שבמקדש, רבי מאיר
 אומר, כל האמות ושהיו במקדש היו בינוניות – של ששה טפחים,
 חוץ מן האמות האמורות במוזבח הנהב וכן הקרן והסוכב והיסוד
 של מזבח החיצון, שהן של חמשה. רבי יהודה אומר, כל אמת בנין
 שבמקדש היתה של ששה טפחים, ושל כל הכלים של חמשה, ולא
 רק של מזבח הזהב. רבי יוחנן מפרש את מקור דברייהם: אמר רבי
 יוחנן, וישניהם – רבי מאיר ורבי יהודה מקרא אחד דרשו בשני
 אופנים, וממנו למדו זאת, כתוב בפסוק על צורת בית המקדש
 השלישי (יחזקאל מג ג'), ואלה מדות המוזבח באמות אמה ומפח
 – לכשתמדוד את המזבח החיצון באמה בינונית, ותשוב ותמדדהו
 באמות שמדדו אותו בפועל, תמצא שאמה בינונית מחזיקה אמה
 וטפח של המזבח, שאמתו בת חמשה טפחים,

95

60 הגמרא מקשה על ביאור זה מדברי המשנה במדת רוחב המזבח: **במאי אוקימתא** – במה העמדת את הדין למדוד באמה קטנה, **בבניסיה**, ומי מצית מוקמת לה – וכי הך יכול להעמידה בבניסה, **והא הנין** (מדות פ"ג מ"א) **מופת היה שלשים ושתים על שלשים ושתים** אמה בקרקעיתו, **עלה אמה וכנס אמה** מכל צד, **זהו יסוד, נמצא** רחבו על היסוד שלשים על שלשים, ולדבריך שכניסת היסוד חמשה טפחים מכל צד שלשים ושני טפחים הוי – נמצא רחבו על היסוד שלשים אמה ושני טפחים. **ותו** – ועוד קשה מהמשך המשנה, **עלה חמש מדידות וכנס אמה מכל צד זהו סוכב**, נמצא רחבו על הסוכב **עשרים ושמונה על עשרים ושמונה**, ואם רחבו היסוד והסוכב אמה בת חמשה, **עשרים ושמונה וארבע טפחים הוי** – הרי רחבו מעל לסוכב עשרים ושמונה אמות וארבעה טפחים, שנוספו שני טפחים מצידי היסוד ושנים מצידי הסוכב.

73 הגמרא ממשיכה בהוכחת הקושיא: **וכי תימא** – ואם תרצה לומר **שבין דלא הוי אמה לא חשיב ליה** – כיון שכל התוספת אינה מגיעה לאמה שלימה אין המשנה מונה אותה, אשאלך עוד מהמשך המשנה **מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה, נמצא** השטח שלפנים מהן **עשרים ושש על עשרים ושש**, ולדבריך שרוחב היסוד והסוכב והקרנות באמה בת חמש הרי עשרין ושבע אמות שלמות הוי ולנים מן הקרנות, שירדו שלשה טפחים מכל צד, ביסוד ובסוכב ובקרנות, מתרצת הגמרא: **לא דק** – המשנה לא דייקה, ורוחב המקום שלפנים מן הקרנות היה עשרים ושבע אמות.

82 הגמרא ממשיכה להקשות מהמשך המשנה: **מקום הילוך רגלי הבהנים** על גג המזבח לפני מן הקרנות לצורך סידור האימורים על המערכה **אמה מזה ואמה מזה, נמצא** השטח שלפנים הימנו **עשרים וארבע על עשרים וארבע**, והוא מקום המערכת, ולדבריך **עשרים וחמשה אמות הויא** – הוי שם. ממשיכה הגמרא ומקשה: **וכי תימא תקא נמי לא דק** – גם כאן לא דייקה המשנה, לא יתכן לומר כן, **והא בתיב בפסוק** (ויחזקאל מג טז) **והארציאל** – [מקום המערכה] שתיים **עשרה ארץ שתיים עשרה רחב רבוע** וגו', ומבארת הגמרא את הפסוק, **יבול שאינן אלא שתיים עשרה על שתיים עשרה** אמות מקצה אל קצה, **כשהוא אומר** בהמשך הפסוק **אל ארבעת רבועיו**, **מלמד שבאמצע** – [מן האמצע] הוא מורד שתיים עשרה אמה לכל רוח ורוח, הרי מפורש שרוחב מקום המערכה עשרים וארבע אמות, ועל הפסוק לא שייך לומר שלא דייק.

95 ממשיכה הגמרא: **וכי תימא שית מינייהו מעיקרא באמה בת חמשה מייתי להו** – ואם תאמר ששש אמות מתוך השלשים ושתים של רוחב המזבח מנתה המשנה מתחילה באמות בנות חמשה טפחים משום שכאלו הן אמות היסוד והסוכב והקרנות, **אם בן נמצא שרוחבא לה עורה** – נתרוחבה העורה יתר על מה ששנינו, **דתנן** (מדות פ"ג מ"א), **כל העורה היתה אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלושים וחמש**, ואורכה כיצד, **מקצה המורח ועד לקצה המערכ** **מאה ושמונים ושבע אמות**, כדלחן, **מקום דריסת רגלי ישראל** באחת עשרה אמה המורחיות, וממערבן **מקום דריסת רגלי הבהנים אחת עשרה אמה**, הרי עשרים ושתים, לפני מן המופת שרחבו שלשים ושתים, הרי חמשים וארבע, **בין האולם ולמופת עשרים ושתים אמה**, הרי שבעים ושש, אורך ההיכל כולו מהאולם ועד סוף קדש הקדשים **מאה אמה**, הרי מאה שבעים ושש, ואחת עשרה אמה אחר בית הבהירות – אחורי קדש הקדשים עד לקצה העורה המערבי, הרי מאה שמונים ושבע. ואם תאמר ששש אמות מתוך אמות המזבח נמנו מלכתחילה באמות בנות חמשה נמצא המזבח תופס רק שלשים ואחת אמה, והסרה אמה אחת באורך העורה, אלא ודאי אי אפשר לומר שהאמות הגמרא היו ברוחב היסוד והסוכב והקרנות.

113 מיישבת הגמרא את פירושו של הפסוק באופן אחר: **אליא היק האמה** – מדידת היסוד באמה בת חמשה בגובהה – באמת הגובה של היסוד, אבל רחבו אמה בת ששה, **אמה רחב** – מדידת הסוכב באמה בת חמשה בבניסה, אבל קיר המזבח מגג היסוד עד למקום המערכה באמה בת ששה, **ו'גבולה אל שפתה סביב** – מדידת הקרנות באמה בת חמשה בגובהה,

1 **יחלקי המזבח דלהין נמדדים באמה קטנה זו, היק האמה** – אמת החיק, **ואמה רחב** – ואמת הרוחב, **וגבולה אל שפתה סביב ורת האחד** – ורת – [חצי אמה] שבמדידת גבולה אל שפתה סביב, **זהו, כלומר**, ובאמות אלו מודדים גם את **גב המופת**, הגמרא מפרשת את הפרטים שבפסוק, **היק האמה** זה אמת היסוד הנקרא חיק, **אמה רחב** זה אמת הסוכב, **וגבולה אל שפתה סביב ורת האחד** אלו הקרנות, שהמרחק מאמצעית הקרן לכל צידיה ורת, ואילו חלקי המזבח החיצון הנמדדים באמה בת חמשה. וביאור סוף הפסוק **זה גב המופת, זה מופת הנהב**, שאף הוא נמדד באמה קטנה. ובלמוד זה נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה, **רבי מאיר סבר** שה'וזה' בא למעט, שרק זהו – אמת מזבח הזהב בלבד נמדדת באמה בת חמשה, **הא כל אמות בליה נמדדות באמה בת שש. ורבי יהודה סבר** שה'וזה' בא לרבות, **שפיה הוי כל אמות בליה**.

14 הגמרא מבררת היכן מדדו את היסוד והסוכב והקרנות באמה הקטנה, בגובהם או ברחבם: **קא סלקא דעתך** – היה עולה בדעתך לומר שמיסוד ויסוד בכלל ועד סוכב מודדים באמה בת חמשה במדידת הגובה, **ומאי** – ומה כוונת הפסוק במלים **היק האמה ואמה רחב, הכי קא אמר** – זוהי כוונתו, **מחיק האמה** שהיא תחתית היסוד ועד הרוחב – [הסוכב] יש למדוד באמה בת חמשה.

20 הגמרא מקשה על כך, ומקדימה בבירור גובה המזבח לחלקיו ומקצת מדינית: **גובה המופת** כולו עד לגג הקרנות **כמה הוי** – כמה היה, **עשר אמות**, היסוד אמה, מהיסוד לסוכב חמש אמות, מהסוכב לגג המזבח שלש אמות, והקרנות אמה אחת, ואם מודדים את שש האמות שמן הקרקע לסוכב באמה בת חמשה, הרי כאן שית – שש אמות **בני חמשה חמשה**, שהן שלשים טפחים, **וארבעי בני שיתא שיתא** – וארבע אמות בנות ששה, מהסוכב עד גג הקרנות, שהן עשרים וארבעה טפחים. **גובה מופת כולו כמה הוי, חמשיין וארבעה** – חמשים וארבעה טפחים. **פלגיה דמופת כמה הוי** – חצי גובהו כמה היה, **עשרים ושבעה טפחים**. **מגג הקרנות ועד סוכב כמה הוי, עשרים וארבעה טפחים, כמה בציר לפלגיה דמופת** – כמה חסר בכדי להגיע לחצי המזבח, **הלתיא** – שלשה טפחים. הגמרא מקדימה דין נוסף מדינית חצי המזבח: **ותנן** (מדות פ"ג מ"א), **חוט של מקרא הוינו** – חוט צבוע אדום היה מסוכב את המזבח באמצע גובהו סביב כדי שידעו **לחבדיל בין מקום נתינת דמים העליונים לבין מקום נתינת דמים התחתונים**. מעתה קשה, **אלא הא** – אלא דין זה **דתיניא לנבי עולת העוף** שמיצוי דמה על חצי המזבח העליון, **היה עולה בכבש ופנה לימינו לפוכב וכא לו לקרן דרומית [מזרחית]** הסמוכה לו, **ומלק – חותך** בציפרנו **את ראשה ממיל ערפה** – במקום הרואה את העורף, **וחותך** מפרקת וסימנים עד שבחבדיל ראש העוף מגופו בחיתוך שני הסימנים, ובעודו עומד שם **מוצה את דמה** – דוחק את מקום המליקה בחוקה ומתיז דם העוף על קיר המופת, **ואם כסף עצמו ממקומו שעה** והסוכב לעבודת המיצוי למטה **מרגלי אפילו** במקומו **אמה אחת ששרה**, שעה שם מגיע חציו העליון של המזבח. וקשה, **לפי החשבון דלעיל** נמצאת נקודת חצי המזבח שלשה טפחים מתחת לסוכב, והממצה דם עולת העוף במרחק אמה מתחת לסוכב, אף באמה בת חמש, **הא קא יהיב** – הרי נתן נתינת דם עליונה למטה **משני טפחים** ממקום נתינתו.

48 הגמרא חוזרת בה ומבארת את מדידת האמות שבפסוק באופן אחר: **אליא היק האמה** היא בבניסה של היסוד, שרחבו אמה בת חמשה, **ואמה רחב** אף היא בבניסה, שרוחב הסוכב אמה בת חמשה, ואף **וגבולה אל שפתה סביב** בבניסה, שרוחב הקרנות אמה בת חמשה. אבל כל גובהו של המזבח נמדד באמה רגילה. ולפי זה חצי המזבח נמוך כמה מן הסוכב, שגובה המופת כולו כמה הוי ליה, **שיתין – שש טפחים**, שכל עשרת אמותיו בנות ששה, **פלגיה דמופת כמה הוי** – חצי גובהו כמה היה, **תלתיין** – שלשים, **ומקרנות ועד סוכב כמה הוי, עשרים וארבעה**, שהן ארבע אמות, שלש מהסוכב לגג המזבח ואמת הקרנות, **כמה בציר לפלגיה דמופת, ששה, ותנן** – ולפיכך שנינו בבביתא **אם עשאה לעבודת המיצוי למטה מרגלי אפילו אמה אחת כשרה**, שמיצה בחצי העליון.